

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

**Розвитково-корекційна робота з дітьми з
інвалідністю
(за нозологіями)**

*Методичні рекомендації з навчальної дисципліни
для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 016 Спеціальна освіта*

**Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
2024**

УДК 159.9:376

Р 64

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка
(протокол №5 від 29.03.2024 р.)*

Рецензенти:

Ганна СЛОЗАНСЬКА – доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Марина ЛЕМЕЩУК – кандидат педагогічних наук, в.о завідувача кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Інна ЗАГУРСЬКА - кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної та практичної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Р 64 Розвитково-корекційна робота з дітьми з інвалідністю (за нозологіями): метод. рек. з навч. дисц./ Уклад.: В. Гладуш, Н. Хоменко, І. Ілющенко, І. Долінчук – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2024. 51 с.

Методичні рекомендації з освітньої компоненти «Розвитково-корекційна робота з дітьми з інвалідністю (за нозологіями)» укладено відповідно до освітньо-професійної програми Спеціальна освіта (логопедія) для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Структурні компоненти методичних рекомендацій містять: пояснювальну записку, розподіл навчальних годин на змістові модулі, теми лекційного курсу дисципліни, матеріали до практичних занять, самостійної роботи здобувачів, завдання та вимоги до екзамену, критерії оцінювання, список рекомендованої літератури.

УДК 159.9:376

© Колектив авторів, 2024

© Житомирський державний університет
імені Івана Франка, 2024

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Структура освітньої компоненти	6
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКОВО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ З ПОРУШЕННЯМ РОЗВИТКУ	
Лекційний курс.....	10
Практичні заняття.....	18
Підсумковий модульний контроль 1	28
МОДУЛЬ 2. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ПРОГРАМ РОЗВИТКОВО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ	
Лекційний курс.....	29
Практичні заняття.....	35
Підсумковий модульний контроль 2	44
Методичні рекомендації до організації самостійної роботи.....	45
Оцінювання	46
Вимоги до екзамену	47
Рекомендована література до курсу.....	50

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вивчення освітньої компоненти «Розвитково-корекційна робота з дітьми з інвалідністю (за нозологіями)» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відповідає освітньо-професійній програмі Спеціальна освіта (логопедія).

Предмет: розробка та впровадження розвивальних, корекційних та терапевтичних програм, спрямованих на гармонізацію когнітивних та особистісних аспектів розвитку дітей з інвалідністю різних нозологій

Міждисциплінарні зв'язки: курс «Розвитково-корекційна робота з дітьми з інвалідністю (за нозологіями)» є вибірковою освітньою компонентою.

Програма навчальної компоненти складається з таких модулів:

Модуль 1. Теоретичні основи розвитково-корекційної роботи з дітьми та підлітками з порушенням розвитку.

Модуль 2. Прикладні аспекти складання програм розвитково-корекційної роботи з дітьми та підлітками з порушеннями розвитку

Мета освітньої компоненти: засвоєння базових знань з актуальних проблем когнітивного та особистісного розвитку дітей із порушеннями розвитку, формування умінь побудови та впровадження корекційно-розвиткових занять з дітьми з інвалідністю (за нозологіями).

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти «Розвитково-корекційна робота з дітьми з інвалідністю (за нозологіями)» є:

- отримання уявлень про основні психологічні симптоми розвитку дитини як предмету розвивально-корекційної роботи;
- ознайомлення з принципами побудови розвивально-корекційних програм та особливостей їх застосування у роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального та психофізичного розвитку;
- сприяння оволодінню навичками організації та проведення розвивальних та корекційних занять із дітьми дошкільного, молодшого шкільного та підліткового віку з інвалідністю (в тому числі за участі батьків);
- навчити студентів застосовувати різні методи та прийоми корекційно-розвивальної роботи; залучення до діяльності творчого характеру (виступу, доповіді, плану дій тощо).

Результати навчання:

Здобувач повинен знати:

- визначення та характеристики психологічних симптомів вікового розвитку у дитячому віці;
- основні підходи до застосування розвивально-корекційної роботи з дітьми з інвалідністю;
- етапи підготовки та організації психологічної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного та інтелектуального розвитку;
- основні підходи та форми залучення батьків та інших дорослих до розвивально-корекційної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного та інтелектуального розвитку;

- основні методи та форми розвивальної роботи у дошкільному та молодшому шкільному віці;
- вимоги до вибору методів та складання корекційно-розвивальних програм.

Здобувач повинен вміти:

- проводити психологічний аналіз та кваліфікувати психологічні симптоми дитячого розвитку;
- визначати чинники виникнення психологічних симптомів розвитку дитини з порушеннями психофізичного та інтелектуального розвитку;
- складати корекційно-розвивальні програми відповідно до висновків ІРЦ, визначених психологічних симптомів;
- застосовувати різні методи та прийоми корекційно-розвивальної роботи;
- застосовувати різні форми корекційно-розвиткової роботи, в тому числі психологічні прийоми та техніки включення батьків до корекційно-розвивальної роботи.

Освітня компонента «Розвитково-корекційна робота з дітьми з інвалідністю (за нозологіями)» викладається на IV курсі, в II семестрі.

На вивчення освітньої компоненти відводиться 135 годин 4,5 кредити ECTS.

Форма проведення занять: лекції, практичні заняття.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Лекції	Практичні/Семинарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття		Лекції	Практичні/Семинарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття
МОДУЛЬ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКОВО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ З ПОРУШЕННЯМ РОЗВИТКУ												
Тема 1. Поняття та загальні проблеми корекційно-розвивальної роботи	10	2	2	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Проблеми організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з дитиною з інвалідністю	12	2	4	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами: індивідуальний підхід під час корекційно-розвивальної роботи	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Діагностична складова у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з ООП. Специфіка порушень за нозологіями.	12	2	4	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Специфіка порушень за нозологіями. Особливості організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми з інвалідністю за нозологіями	14	4	4	-	6	-	-	-	-	-	-	-

Тема 6. Психологічні синдроми у розвитку дитини з інвалідністю як предмет розвивально-корекційної роботи	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 1	60	10	14		36							
Модуль II. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ПРОГРАМ РОЗВИТКОВО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ												
Тема 7. Гра у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку	15	2	4	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Методи та форми корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного та інтелектуального розвитку	17	4	4	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Групові форми роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку	16	2	4	-	10	-	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Участь батьків у корекційно-розвивальній роботі з дитиною	13	2	2	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Тема 11. Проблеми саморегуляції та її розвитку у процесі роботи з дітьми та підлітками з інвалідністю за нозологіями	14	2	2	-	10	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	75	12	16		47							
Усього годин	135	22	30	-	83		-	-	-	-	-	-

Теми лекційних занять

(денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття та загальні проблеми корекційно-розвивальної роботи	2
2.	Проблеми організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з дитиною з інвалідністю	2
3.	Діагностична складова у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з ООП Специфіка порушень за нозологіями.	2
4.	Специфіка порушень за нозологіями. Особливості організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми з інвалідністю за нозологіями	4
5.	Гра у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку	2
6.	Методи та форми корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного та інтелектуального розвитку	4
7.	Групові форми роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку	2
8.	Участь батьків у корекційно-розвивальній роботі з дитиною	2
9.	Проблеми саморегуляції та її розвитку у процесі роботи з дітьми та підлітками з інвалідністю за нозологіями	2
Всього:		22

Теми практичних/ семінарських занять

(денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття та загальні проблеми корекційно-розвивальної роботи	2
2.	Проблеми організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з дитиною з інвалідністю	4
3.	Діагностична складова у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з ООП Специфіка порушень за нозологіями.	4
4.	Специфіка порушень за нозологіями. Особливості організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми з інвалідністю за нозологіями	4
5.	Гра у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку	4
6.	Методи та форми корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного та інтелектуального розвитку	4
7.	Групові форми роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку	4
8.	Участь батьків у корекційно-розвивальній роботі з дитиною	2
9.	Проблеми саморегуляції та її розвитку у процесі роботи з дітьми та підлітками з інвалідністю за нозологіями	2
Всього:		30

Самостійна робота
(денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття та загальні проблеми корекційно-розвивальної роботи	6
2	Проблеми організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з дитиною з інвалідністю	6
3	Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами: індивідуальний підхід під час корекційно-розвивальної роботи	6
4	Діагностична складова у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з ООП. Специфіка порушень за нозологіями.	6
5	Специфіка порушень за нозологіями. Особливості організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми з інвалідністю за нозологіями	6
6	Психологічні синдроми у розвитку дитини з інвалідністю як предмет розвивально-корекційної роботи	6
7	Гра у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку	9
8	Методи та форми корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного та інтелектуального	9
9	Групові форми роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку	10
10	Участь батьків у корекційно-розвивальній роботі з дитиною	9
11	Проблеми саморегуляції та її розвитку у процесі роботи з дітьми та підлітками з інвалідністю за нозологіями	10
Всього:		83

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКОВО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ З ПОРУШЕННЯМ РОЗВИТКУ

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Тема 1. Поняття та загальні проблеми корекційно-розвивальної роботи

План

1. Психічне здоров'я дитини: показники психічного і особистісного розвитку;
2. Основні типи порушень психічного розвитку.
3. Цілі, завдання корекційно-розвивальної роботи.
4. Основні види та форми розвивально-корекційної роботи.

Основні поняття теми: корекція, розвиток, корекційно-розвивальна робота, психічне здоров'я, розвиток свідомості особистості, розвиток спрямованості особистості, розвиток психічної структури діяльності особистості, розвиток суб'єктності дитини, психічний та особистісний недорозвиток, затримка психічного та особистісного розвитку, пошкоджений психічний та особистісний розвиток, спотворений психічний та особистісний розвиток, дисгармонійний психічний та особистісний розвиток.

Рекомендована література:

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.
2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.
4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с
5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.
6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. – 120 с.

8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

9. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі./ уклад. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., та ін. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.

10. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. — 312 с.

11. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник/ С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

12. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчальний посібник./ С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева, за заг. ред. С.П. Миронової — Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Опенка, 2010. — 264 с.

13. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. - К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. - 364 с.

14. Тихонова, К. Труднощі навчання : дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія : практ. рек. для дітей, батьків і педагогів / Ксенія Тихонова. - Харків : Ранок, 2021. - 152 с.

15. Шевченко Ю. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у дітей з ментальними порушеннями. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2021. Вип. 16. С. 376-393.

Додаткова:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник]/ Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.

2. Ілющенко І., Хоменко Н. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з соціоадаптаційними труднощами в умовах воєнного стану. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика*: збірник матеріалів XII-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції, 11-12 жовтня 2023 р./ гол. ред. Перепелюк Т.Д. Умань. 181 С. 31-34.

3. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.

4. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.

5. Маленькі сходишки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

6. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Тема 2. Проблеми організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з дитиною з інвалідністю

План

1. Нормативно-правове забезпечення щодо організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з дітьми з ооп.
2. Особливості планування та проведення корекційно-розвиткової роботи в закладах освіти, в т.ч. за умов інклюзивної форми навчання.
3. Основні форми роботи щодо проведення корекційно-розвивальних послуг з дітьми з інвалідністю. Проблема вибору методів.

Основні поняття теми: Корекційно-розвиткова робота, інклюзія, корекційно-розвиткові послуги, розвивально-корекційний вплив, індивідуальна програма розвитку, індивідуальний навчальний план, індивідуальна навчальна програма, індивідуальний освітній план.

Рекомендована література:

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.
2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
3. Лющенко І., Хоменко Н. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з соціоадаптаційними труднощами в умовах воєнного стану. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика*: збірник матеріалів XII-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції, 11-12 жовтня 2023 р./ гол. ред. Перепелюк Т.Д. Умань. 181 С. 31-34.
4. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. - 392 с.
5. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.
6. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.
7. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.
8. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. – 120 с.
9. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

10. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі./ уклад. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., та ін. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.

11. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. — 312 с.

12. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник/ С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

13. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчальний посібник./ С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева, за заг. ред. С.П. Миронової — Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Опенка, 2010. — 264 с.

14. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. - К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. – 364 с.

15. Тихонова, К. Труднощі навчання : дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія : практ. рек. для дітей, батьків і педагогів / Ксенія Тихонова. - Харків : Ранок, 2021. - 152 с.

16. Шевченко Ю. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у дітей з ментальними порушеннями. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2021. Вип. 16. С. 376-393.

Додаткова:

1. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 № 651-XIV.

2. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-III.

3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в закладі загальної середньої та дошкільної освіти».

4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.05.2018 №447 «Про затвердження Примірного переліку оснащення кабінетів інклюзивно-ресурсних центрів».

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.04.2018 № 414 «Про затвердження Типового переліку спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах закладів загальної середньої освіти».

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 88 «Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2018 році».

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №221 «Про затвердження положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр».

Тема 3. Діагностична складова у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з ООП. Специфіка порушень за нозологіями.

План

1. Алгоритм здійснення комплексної психолого-педагогічної оцінки в ІРЦ. (Інтелектуальні труднощі Функціональні труднощі. Навчальні труднощі. Фізичні труднощі. Соціоадаптаційні труднощі).

2. Етапи корекційно-розвивальної роботи з дитиною: встановлення контакту, налагодження та підтримання довірливих стосунків, процесуальна діагностика, розвивально-корекційний вплив, завершення роботи.

3. Форми та правила спілкування з дітьми з інвалідністю (за нозологіями). Формування довіри у психологічній роботі з дітьми: вікові особливості.

Основні поняття теми: комплексна психолого-педагогічна оцінка, інтелектуальні труднощі функціональні труднощі, навчальні труднощі, фізичні труднощі, соціоадаптаційні труднощі, методика WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD.

Рекомендована література:

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.

2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.

3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.

4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.

5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.

6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. – 120 с.

8. Колупасва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупасва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

9. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому

процесі./ уклад. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., та ін. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.

10. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. — 312 с.

11. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник/ С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

12. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчальний посібник./ С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева, за заг. ред. С.П. Миронової — Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Опенка, 2010. — 264 с.

13. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. - К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. –

364 с.

14. Тихонова, К. Труднощі навчання : дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія : практ. рек. для дітей, батьків і педагогів / Ксенія Тихонова. - Харків : Ранок, 2021. - 152 с.

15. Шевченко Ю. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у дітей з ментальними порушеннями. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2021. Вип. 16. С. 376-393.

Додаткова:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник]/ Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.

2. Ілющенко І., Хоменко Н. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з соціоадаптаційними труднощами в умовах воєнного стану. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика: збірник матеріалів XII-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції, 11-12 жовтня 2023 р./ гол. ред. Перепелюк Т.Д. Умань. 181 С. 31-34.*

3. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.

4. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.

5. Маленькі сходишки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

6. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Тема 4. Специфіка порушень за нозологіями. Особливості організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми з інвалідністю за нозологіями

План

1. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням мовлення.
2. Особливості корекційно-розвивальної роботи у навчанні дітей з порушенням слуху.
3. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням зору.
4. Специфіка корекційної роботи з дітьми із ЗПР.
5. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми з розумовою відсталістю.
6. Організація корекційної роботи з дітьми з синдромом Дауна.
7. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, що мають гіперактивність та дефіцит уваги.
8. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням функцій опорно-рухового апарату.
9. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з РАС.

Основні поняття теми: порушення мовлення, порушення слуху, порушення зору, затримка психічного розвитку (ЗПР), розумова відсталість, синдром Дауна, гіперактивність, дефіцит уваги, порушення функцій опорно-рухового апарату, РАС.

Рекомендована література:

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.
2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.
4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.
5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.
6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.

8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

9. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі./ уклад. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., та ін. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.

10. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. — 312 с.

11. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник/ С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

12. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчальний посібник./ С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева, за заг. ред. С.П. Миронової — Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Опенка, 2010. — 264 с.

13. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. - К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. – 364 с.

14. Шевченко Ю. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у дітей з ментальними порушеннями. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2021. Вип. 16. С. 376-393.

Додаткова:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник]/ Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.

2. Ілющенко І., Хоменко Н. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з соціоадаптаційними труднощами в умовах воєнного стану. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика*: збірник матеріалів XII-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції, 11-12 жовтня 2023 р./ гол. ред. Перепелюк Т.Д. Умань. 181 С. 31-34.

3. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НППЦ Перспектива, 1996. – 48 с.

4. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.

5. Маленькі сходинокки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

6. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття 1.

Тема: Поняття та загальні проблеми корекційно-розвивальної роботи

Мета: сформувати у здобувачів уміння визначати показники психічного та особистісного розвитку дитини; ознайомити з понятійним апаратом корекційно-розвивальної роботи.

План

1. Психічне здоров'я дитини: показники психічного і особистісного розвитку.
2. Основні типи порушень психічного розвитку.
3. Корекційно-розвивальна робота: цілі, завдання.
4. Основні види та форми корекційно-розвивальної роботи з дитиною.

Основні поняття теми: корекція, розвиток, корекційно-розвивальна робота, психічне здоров'я, розвиток свідомості особистості, розвиток спрямованості особистості, розвиток психічної структури діяльності особистості, розвиток суб'єктності дитини, психічний та особистісний недорозвиток, затримка психічного та особистісного розвитку, пошкоджений психічний та особистісний розвиток, спотворений психічний та особистісний розвиток, дисгармонійний психічний та особистісний розвиток.

Практичне завдання:

1. Підготувати презентаційні матеріали до теми.
2. Створити чек-лист на відповідну тематику:
  - «Основні типи порушень психічного розвитку»,
  - «Показники психічного і особистісного розвитку»,
  - «Корекційно-розвивальна робота: види та форми».

Рекомендована література:

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.
2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. - 392 с.

4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.] / В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.

5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.

6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.

8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

9. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі./ уклад. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., та ін. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.

10. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. — 312 с.

11. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник/ С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

12. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчальний посібник./ С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева, за заг. ред. С.П. Миронової — Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Опенка, 2010. — 264 с.

13. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. - К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. –

364 с.

14. Тихонова, К. Труднощі навчання : дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія : практ. рек. для дітей, батьків і педагогів / Ксенія Тихонова. - Харків : Ранок, 2021. - 152 с.

15. Шевченко Ю. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у дітей з ментальними порушеннями. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2021. Вип. 16. С. 376-393.

Додаткова:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник]/ Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.

2. Ілющенко І., Хоменко Н. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з соціоадаптаційними труднощами в умовах воєнного стану. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика*: збірник матеріалів XII-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції, 11-12 жовтня 2023 р./ гол. ред. Перепелюк Т.Д. Умань. 181 С. 31-34.

3. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.

4. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.
5. Маленькі сходинки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).
6. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Види роботи	Максимально можлива кількість оцінок
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань)	1 оцінка
Виконання практичного завдання	1 оцінка

Практичне заняття 2-3.

Тема: Проблеми організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з дитиною з інвалідністю.

Мета: сформувати у здобувачів знання та навички організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з дитиною з інвалідністю відповідно до нормативно-правових документів.

План

1. Нормативно-правове забезпечення щодо організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з дітьми з ооп.
2. Особливості планування та проведення корекційно-розвиткової роботи в закладах освіти.
3. Організація корекційно-розвивальних послуг за умов інклюзивної форми навчання.
4. Основні форми роботи щодо проведення корекційно-розвивальних послуг з дітьми з інвалідністю.
5. Проблема вибору методів.

Основні поняття теми: дитина з ООП, ЗДО, ЗЗСО, ЗПТО, спеціальна школа, навчально-реабілітаційний центр, корекційно-розвиткові послуги, соціально-побутове орієнтування, орієнтування у просторі, корекція зору, логоритміка, корекція розвитку, лікувальна фізкультура, розвиток мовлення, розвиток зорового, слухового тактильного сприймання мовлення і формування вимови, корекція та розвиток психофізичних функцій з використанням елементів: анімало-терапія, арт-терапія, праце-терапія, ерготерапія, ароматерапія, Монтесорі-терапія.

Практичне завдання:

1. Підготувати зведену таблицю, описавши:
  - типи закладів освіти, які функціонують в Україні;
  - в яких закладах впроваджується корекційно-розвивальна робота;

○ які фахівці мають право впроваджувати корекційно-розвивальну роботу в даному закладі освіти;

○ якими нормативно-правовими документами регулюється впровадження корекційно-розвивальної роботи в закладі освіти.

2. Вказати основні нормативно-правові документи, які регулюють корекційно-розвиткову роботу у закладах освіти: ЗДО, ЗЗСО, ЗПТО, спеціальні школи, навчально-реабілітаційні центри, ІРЦ тощо. Оформити у вигляді повідомлення або презентації. (Обговорення основних документів на практичному занятті).

3. Проаналізувати статтю:

Гаяш О.В. Особливості планування і проведення корекційно-розвиткових занять в умовах інклюзивно-ресурсного центру. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Випуск №17 (2021).

4. На основі нормативно-правових документів, створити порівняльну таблицю: впровадження корекційно-розвиткових послуг за умов інклюзивної форми навчання залежно від типу закладу освіти (ЗДО, ЗЗСО, ЗПТО, спеціальні школи, навчально-реабілітаційні центри, ІРЦ), вказати спеціалістів, які мають права надавати дані послуги.

5. Описати та дати визначення видам корекційно-розвиткових послуг за умов інклюзивного навчання, які надаються в закладах освіти і якими фахівцями (зазначити в яких нормативно-правових документах є перелік даних послуг).

6. Створити таблицю (схему): «Основні форми та методи роботи щодо проведення корекційно-розвиткових послуг з дітьми з інвалідністю відповідно типу порушень».

Тип порушень	Назва корекційно-розвиткових послуг	Методи роботи	Форми роботи
--------------	-------------------------------------	---------------	--------------

Рекомендована література:

Основна:

1. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.

2. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.

3. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.

4. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

5. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах

загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.

6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

7. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі./ уклад. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., та ін. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.

8. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. — 312 с.

9. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник/ С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

10. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчальний посібник./ С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева, за заг. ред. С.П. Миронової — Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Опенка, 2010. — 264 с.

11. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. - К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. – 364 с.

12. Тихонова, К. Труднощі навчання: дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія: практ. рек. для дітей, батьків і педагогів / Ксенія Тихонова. - Харків : Ранок, 2021. - 152 с.

13. Шевченко Ю. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у дітей з ментальними порушеннями. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2021. Вип. 16. С. 376-393.

Додаткова:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII

2. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-III.

3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 р. № 463-IX.

4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в закладі загальної середньої та дошкільної освіти».

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.05.2018 №447 «Про затвердження Примірного переліку оснащення кабінетів інклюзивно-ресурсних центрів».

6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.04.2018 № 414 «Про затвердження Типового переліку спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах закладів загальної середньої освіти».

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 88 «Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2018 році».

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №221 «Про затвердження положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр».

Види роботи	Максимально можлива кількість оцінок
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань)	1 оцінка

Практичне заняття 4-5.

Тема: Діагностична складова у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з ООП. Специфіка порушень за нозологіями.

Мета: сформувати у здобувачів знання про типологію освітніх труднощів у осіб з ООП; навички здійснення діагностичної роботи з дітьми з ООП.

План

1. Алгоритм здійснення комплексної психолого-педагогічної оцінки в ІРЦ.
2. Категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі, як предмет організації корекційно-розвивальної роботи: (інтелектуальні труднощі, функціональні труднощі навчальні труднощі, фізичні труднощі, соціоадаптаційні труднощі).
3. Етапи корекційно-розвивальної роботи з дитиною з інвалідністю (за нозологіями): встановлення контакту, налагодження та підтримання довірливих стосунків, процесуальна діагностика, розвивально-корекційний вплив, завершення роботи.
4. Формування довіри, форми та правила спілкування з дітьми у корекційно-розвивальній роботі з дітьми: вікові особливості.
5. Особливості використання методичного інструментарію для виявлення освітніх труднощів (інтелектуальних, мовленнєвих, соціокультурних тощо).

Основні поняття теми: комплексна психолого-педагогічна оцінка, ІРЦ, освітні труднощі, інтелектуальні труднощі, функціональні труднощі, навчальні труднощі, фізичні труднощі, соціоадаптаційні труднощі, встановлення контакту, налагодження та підтримання довірливих стосунків, процесуальна діагностика, завершення роботи, методичний інструментарій для виявлення освітніх труднощів.

Практичне завдання:

1. Підготувати та опрацювати «Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі».
2. Створити чек-лист «Алгоритм здійснення комплексної психолого-педагогічної оцінки в ІРЦ».
3. Здійснити діагностичне дитини з метою виявлення освітніх труднощів (інтелектуальних, мовленнєвих, соціокультурних тощо). Підготувати стимульний матеріал та продемонструвати процедуру проведення діагностичного методу (методики) для виявлення освітніх труднощів у дітей (одна методика на вибір для кожного студента).

4. Створити аналітичну довідку (протокол діагностики/висновок) за результатами проведеної діагностичної методики для виявлення освітніх труднощів.

5. Підготувати повідомлення «Способи встановлення контакту з дитиною з ООП»

6. При підготовці використовувати *Методичний інструментарій для виявлення освітніх труднощів// Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі.*

Рекомендована література:

Основна:

1. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.

2. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.

3. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.

4. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

5. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.

6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

7. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі./ уклад. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., та ін. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.

8. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. — 312 с.

9. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник/ С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

10. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчальний посібник./ С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева, за заг. ред. С.П. Миронової — Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Опенка, 2010. — 264 с.

11. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. - К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. – 364 с.

12. Тихонова, К. Труднощі навчання: дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія: практ. рек. для дітей, батьків і педагогів / Ксенія Тихонова. - Харків : Ранок, 2021. - 152 с.

13. Шевченко Ю. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у дітей з ментальними порушеннями. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2021. Вип. 16. С. 376-393.

Додаткова:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник]/ Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.

2. Ілющенко І., Хоменко Н. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з соціоадаптаційними труднощами в умовах воєнного стану. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика*: збірник матеріалів XII-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції, 11-12 жовтня 2023 р./ гол. ред. Перепелюк Т.Д. Умань. 181 С. 31-34.

3. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.

4. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.

5. Маленькі сходинок : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

Види роботи	Максимально можлива кількість оцінок
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань)	1 оцінка
Виконання практичного завдання	1 оцінка

Практичне заняття 6-7.

Тема: Специфіка порушень за нозологіями. Особливості організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми з інвалідністю за нозологіями

Мета: сформувати у здобувачів знання про особливості організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми з інвалідністю за нозологіями

План

1.Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням мовлення.

2.Особливості корекційно-розвивальної роботи у навчанні дітей з порушенням слухової функції.

3. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням зору.

4. Специфіка корекційної роботи з дітьми із ЗПР.

5. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми з розумовою відсталістю.

6. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з синдромом Дауна.

7. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, що мають гіперактивність та дефіцит уваги.

8. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням функцій опорно-рухового апарату.

9. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з раннім дитячим аутизмом.

Основні поняття теми: порушення мовлення, порушення слухової функції, порушення зору, ЗПР, розумова відсталість, синдром Дауна, гіперактивність та дефіцит уваги, порушення функцій опорно-рухового апарату, ранній дитячий аутизм.

Практичне завдання:

1. Проаналізувати статті:

Гаяш О.В. Комплексний супровід дітей з психофізичними порушеннями в умовах навчально-реабілітаційного центру: *матеріали III-ї Міжнародної наук.-практ. конф. (27-28 квітня 2014 р., м. Луганськ)*:/ за заг. ред. Т.В. Махукової. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 32-35.

Гаяш О.В., Кляп, М.І. (2019). Комплексний психолого-педагогічний супровід дітей з розладами спектру аутизму в умовах інклюзивно-ресурсного центру. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*: збірник наукових праць./ за ред. О. Гаврилова, В. Синьова. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006. Вип. 13. 37-4.

2. Обрати одне з порушень: порушення мовлення, порушення слуху, порушення зору, ЗПР, розумова відсталість, синдром Дауна, порушення функцій опорно-рухового апарату, РАС, гіперактивність та дефіцит уваги.

1) Вказати етапи корекційно-розвивальної роботи з дитиною, відповідно обраного порушення.

2) Висвітлити особливості організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми відповідно обраного порушення.

3) Навести приклади корекційних програм, затверджених МОН відповідно до типу порушень.

4) Створити корекційно-розвивальну програму на основі програм, рекомендованих МОН.

Рекомендована література:

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.

2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./

Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.

3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. - 392 с.

4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.

5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.

6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.

8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

9. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі./ уклад. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., та ін. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.

10. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. — 312 с.

11. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник/ С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

12. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчальний посібник./ С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева, за заг. ред. С.П. Миронової — Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Опенка, 2010. — 264 с.

13. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. - К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. – 364 с.

14. Тихонова, К. Труднощі навчання : дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія : практ. рек. для дітей, батьків і педагогів / Ксенія Тихонова. - Харків : Ранок, 2021. - 152 с.

15. Шевченко Ю. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у дітей з ментальними порушеннями. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2021. Вип. 16. С. 376-393.

Додаткова:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник]/ Л.Б. Ляндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.

2. Ілющенко І., Хоменко Н. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з соціоадаптаційними труднощами в умовах воєнного стану. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика*: збірник матеріалів XII-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції, 11-12 жовтня 2023 р./ гол. ред. Перепелюк Т.Д. Умань. 181 С. 31-34.

3. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.
4. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.
5. Маленькі сходинки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).
6. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Види роботи	Максимально можлива кількість оцінок
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань)	1 оцінка
Виконання практичного завдання	1 оцінка

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 1

Підсумковий модульний контроль проводиться на останньому аудиторному навчальному занятті модуля. Підсумкова модульна контрольна робота складається з трьох видів завдань: 1. – тести; 2 – теоретичне питання; 3 – практичне завдання. Оцінюється у 100 бальній шкалі: 30 б. – тести (10 питань по 3 б. за вірну відповідь), 30 б. – теоретичне питання; 40 б. – практичне завдання.

Примітка: Тестові та теоретичні питання на контрольній роботі будуть лише ті, які були у планах практичних занять.

Приклади практичних завдань:

1. Обрати одне з порушень: порушення мовлення, порушення слуху, порушення зору, ЗПР, розумова відсталість, синдром Дауна, порушення функцій опорно-рухового апарату, РАС, гіперактивність та дефіцит уваги.

- Вказати етапи корекційно-розвивальної роботи з дитиною, відповідно обраного порушення.

- Висвітлити особливості організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми відповідно обраного порушення.

- Навести приклади корекційних програм, затверджених МОН відповідно до типу порушень.

2. Описати та дати визначення видам корекційно-розвиткових послуг за умов інклюзивного навчання, які надаються в закладах освіти і якими фахівцями (вказати в яких нормативно-правових документах є перелік даних послуг).

МОДУЛЬ 2. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ПРОГРАМ РОЗВИТКОВО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Тема 5. Гра у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку

План

1. Гра як засіб навчального, виховного, корекційно-розвивального впливу.
2. Ігри у корекційно-розвивальній роботі.
3. Процес гри: вимоги до поведінки фахівця.
4. Розвиваючі, дидактичні ігри: види, функції, сфери застосування, діагностичні можливості.

Основні поняття теми: гра, розвиваючі ігри, дидактичні ігри, ігри-подорожі, ігри-доручення, ігри-припущення, ігри-загадки, ігри-бесіди.

Рекомендована література:

Основна:

1. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
2. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.
3. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.
4. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.
5. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.
6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

Додаткова:

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с
2. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.

3. Маленькі сходинокки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

4. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Тема 6. Методи та форми корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного та інтелектуального розвитку

План

1. Специфіка застосування арт-терапевтичних методів у роботі з дітьми: колаж, робота з глиною; гнучкими матеріалами, пісочна терапія.
2. Терапевтичні метафори та казки, психологічний зміст, тематика, методичні основи та вимоги до застосування.
3. Використання казок у роботі з різними типами проблем. Методичні прийоми, індивідуальна та групова робота.
4. Особливості застосування нейропсихологічних методів роботи (кінезіологія).

Основні поняття: арт-терапевтичні методи, кола жування, робота з глиною, пісочна терапія, терапевтичні метафори, казки, нейропсихологічні методи, кінезіологія.

Рекомендована література:

Основна:

1. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
2. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.
3. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.
4. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.
5. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. – 120 с.
6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

Додаткова:

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с
2. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.
3. Маленькі сходинокки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).
4. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Тема 7. Групові форми роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку

План

1. Вимоги до організації групової корекційно-розвивальної роботи з дітьми
2. Використання групових методів у роботі з проблемами підготовки та адаптації до закладів освіти.
3. Форми роботи з групами дітей: ігрові методи, арттерапія у роботі з дітьми та підлітками.

Основні поняття: *групові форми роботи, ігрові методи, арттерапія, адаптація до закладу освіти.*

Рекомендована література:

Основна:

1. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
2. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.
3. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.
4. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.
5. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.
6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

Додаткова:

5. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с
6. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.
7. Маленькі сходинки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).
8. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Тема 8. Участь батьків у корекційно-розвивальній роботі з дитиною.

План

1. Методи та форми роботи з батьками, їх роль у корекційно-розвивальній роботі з дітьми: основні принципи, напрямки та форми взаємодії з батьками/законними представниками дітей з ООП.
2. Консультування батьків: зміст, принципи та напрямки роботи, міра участі батьків;
3. Роль батьків у корекційно-розвивальній роботі.

***Основні поняття:** методи, форми взаємодії з батьками, консультування.*

Рекомендована література:

Основна:

1. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
2. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.
3. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.
4. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.
5. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.
6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

Додаткова:

1. Горбунова В. Виховання без травмування, або Навіщо дітям дорослі? – К.: «Клуб сімейного дозвілля», 2016. – 319 с.
2. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с
3. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.
4. Маленькі сходинки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).
5. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.
6. Темплар Р. Правила батьківства / пер. з англ. Ж. Васильєва. – К.: «Клуб сімейного дозвілля», 2017. – 287 с.

Тема 9. Проблеми саморегуляції та її розвитку у процесі роботи з дітьми та підлітками з інвалідністю за нозологіями

План

1. Саморегуляція і самоконтроль: вікова динаміка, функції.
2. Основні проблеми, що виникають у дитини через недостатність самоконтролю: грубість, вибухи гніву; провокаційна поведінка, стійка неслухняність; несоціалізована поведінка.
3. Методи та прийоми розвитку самоконтролю та саморегуляції у дітей з ООП.
4. Психоедукаційна, тренінгова та корекційна робота з підлітками.
5. Робота з батьками дитини, що має проблеми у розвитку самоконтролю та саморегуляції.

Основні поняття теми: *саморегуляція, самоконтроль, грубість, вибухи гніву, провокаційна поведінка, стійка неслухняність, несоціалізована поведінка, психоедукаційна, тренінгова, корекційна робота.*

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.
2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.
4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко;

М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка.
- Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.

5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.

6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.

8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

9. Макарьчук Н.О.

Додаткова:

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч.1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с

2. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. 48 с.

3. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.

4. Маленькі сходишки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

5. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття 8-9.

Тема. Гра у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку

Мета: засвоєння знань щодо застосування гри у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку

План

1. Гра як засіб навчального, виховного, корекційно-розвивального впливу.
2. Ігри у корекційно-розвивальній роботі.
3. Процес гри: вимоги до поведінки фахівця.
4. Класифікація ігор.
5. Розвиваючі, дидактичні ігри: види, функції, сфери застосування, діагностичні можливості.
6. Використання гри у подоланні особистісних проблем: неврозів, сімейних проблем, нейтралізації психічної травми.

Основні поняття: *гра, розвиваючі ігри, дидактичні ігри, ігри-подорожі, ігри-доручення, ігри-припущення, ігри-загадки, ігри-бесіди.*

Практичні завдання:

1. Підібрати різні види ігор для проведення корекційно-розвивальних занять відповідно типу порушень.
2. Створити тематичний план корекційно-розвивальних занять з дитиною (тип порушень на вибір), включивши різні види ігор на розвиток психічних процесів.
3. Підготувати та продемонструвати конспект заняття зі створеної корекційно-розвивальної програми, використовуючи різні види ігор. Оформити заняття згідно відповідної структури створення корекційно-розвивальних занять: тема, мета, час, необхідні матеріали, (вправи: назва, мета, необхідні матеріали, хід гри тощо).
4. Підготувати повідомлення:
«Ігри у корекційно-розвивальній роботі вчителя-логопеда».
«Ігри у корекційно-розвивальній роботі вчителя-дефектолога».

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.
2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./

Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.

3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.

4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.

5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.

6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.

8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

Додаткова:

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч.1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с

2. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. 48 с.

3. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.

4. Маленькі сходишки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

5. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Види роботи	Максимально можлива кількість оцінок
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань)	1 оцінка
Виконання практичного завдання	1 оцінка

Практичне заняття 10-11.

Тема. Методи та форми корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного та інтелектуального розвитку

Мета: засвоєння знань щодо методів та форм корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного та інтелектуального розвитку

План

1. Специфіка застосування арт-терапевтичних методів у корекційно-розвивальній роботі з дітьми: колаж, робота з глиною; гнучкими матеріалами, пісочна терапія.
2. Застосування природних матеріалів для створення корекційно-розвиткових занять.
3. Терапевтичні метафори та казки, психологічний зміст, тематика, методичні основи та вимоги до застосування.
4. Методичні прийоми, індивідуальна та групова робота.
5. Використання казок у роботі з різними типами проблем.
6. Особливості застосування нейропсихологічних методів роботи (кінезіологія).

Основні поняття: *арт-терапевтичні методи, колажування, робота з глиною, пісочна терапія, природні матеріали, терапевтична казка, терапевтична метафора, індивідуальна, групова робота, нейропсихологічні методи, кінезіологія.*

Практичні завдання:

1. Створити конспект індивідуального корекційно-розвивального заняття, відповідно до типу порушень, використовуючи запропоновані методи корекційно-розвивальної роботи.
2. Продемонструвати проведення 2 створених вправ корекційно-розвивального заняття на практичному занятті. Підготувати необхідні матеріали для демонстрації даного методу корекційно-розвивальної роботи на практичному занятті.
3. Вправи з розвитку мовлення.
4. Вправи та завдання з розвитку психічних пізнавальних процесів. (сприймання, пам'яті, уваги, мислення).

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.
2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. - 392 с.
4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.
5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.

6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.

8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

Додаткова:

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч.1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с

2. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. 48 с.

3. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.

4. Маленькі сходишки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

5. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Види роботи	Максимально можлива кількість оцінок
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань)	1 оцінка
Виконання практичного завдання	1 оцінка

Практичне заняття 12-13.

Тема. Групові форми роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку

Мета: сформувати знання у здобувачів щодо організації та впровадження групової форми роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку в межах корекційно-розвивальної роботи.

План

1. Вимоги до організації групової корекційно-розвивальної роботи з дітьми.

2. Використання групових методів у роботі з проблемами підготовки та адаптації до закладів освіти.

3. Форми роботи з групами дітей: ігрові методи, арттерапія у роботі з дітьми та підлітками.

4. Специфіка застосування арт-терапевтичних методів у груповій роботі з дітьми.

5. Застосування природних матеріалів для створення корекційно-розвиткових занять.

Основні поняття: *групові форми роботи, ігрові методи, арттерапія, адаптація до закладу освіти.*

Практичні завдання:

1. Створити конспект групового корекційно-розвивального заняття, відповідно до типу порушень, використовуючи запропоновані методи корекційно-розвивальної роботи.

2. Продемонструвати проведення 2 створених вправ корекційно-розвивального заняття на практичному занятті. Підготувати необхідні матеріали для демонстрації даного методу корекційно-розвивальної роботи на практичному занятті.

3. Вправи з розвитку мовлення.

4. Вправи та завдання з розвитку психічних пізнавальних процесів. (сприймання, пам'яті, уваги, мислення).

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.

2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.

3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. - 392 с.

4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.

5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.

6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. – 120 с.

8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

Додаткова:

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч.1. Львів: ЛьВДУВС, 2020. 232 с
2. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. 48 с.
3. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.
4. Маленькі сходинки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).
5. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Види роботи	Максимально можлива кількість оцінок
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань)	1 оцінка
Виконання практичного завдання	1 оцінка

Практичне заняття 14.

Тема. Участь батьків у корекційно-розвивальній роботі з дитиною

Мета: формування знань у здобувачів про методи та форми роботи з батьками в межах корекційно-розвивальної роботи з дітьми.

План

1. Методи та форми роботи з батьками, їх роль у корекційно-розвивальній роботі з дітьми: основні принципи, напрямки та форми взаємодії з батьками/законними представниками дітей з ООП.
2. Консультування батьків: зміст, принципи та напрямки роботи, міра участі батьків.
3. Симптоматичне консультування батьків: адаптація дитини до садочка, порушення поведінки, гіперактивність.
4. Роль батьків у корекційно-розвивальній роботі.

Основні поняття: методи, форми взаємодії з батьками, консультування, адаптація дитини до закладу освіти, порушення поведінки, гіперактивність.

Практичні завдання

1. Відповідно до типології порушень, розробити:

Рекомендації для батьків від логопеда, дефектолога у вигляді пам'ятки, чек-листа, брошури, відео тощо, які міститимуть конкретні вправи, ігри, техніки, тощо для занять батьків з дитиною вдома (тип

порушень обираєте самостійно). *Приклад тем: «Розвиток зв'язного мовлення», «Розвиток словникового запасу» «Розвиток уваги», «Розвиток пам'яті» «Розвиток мислення» тощо.*

2. Створити презентацію на тему «Форми взаємодії дефектолога/логопеда з батьками/законними представниками дитини з ООП».

3. Створити рекомендації для батьків дитини з РАС щодо полегшення адаптації дитини до дитячого садочка/ліцею.

Рекомендована література:

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.

2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.

3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. - 392 с.

4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.

5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.

6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.

7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. – 120 с.

8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

Додаткова:

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч.1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с

2. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. 48 с.

3. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.

4. Маленькі сходишки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

5. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Види роботи	Максимально можлива кількість оцінок
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань)	1 оцінка
Виконання практичного завдання	1 оцінка

Практичне заняття 15.

Тема. Проблеми саморегуляції та її розвитку у процесі роботи з дітьми та підлітками з інвалідністю за нозологіями

Мета: формування знань у здобувачів щодо проблем саморегуляції та її розвитку у процесі роботи з дітьми та підлітками з інвалідністю за нозологіями.

План

1. Саморегуляція і самоконтроль: вікова динаміка, функції.
2. Основні проблеми, що виникають у дитини через недостатність самоконтролю: грубість, вибухи гніву; провокаційна поведінка, стійка неслухняність; несоціалізована поведінка.
3. Методи та прийоми розвитку самоконтролю та саморегуляції у дітей з ООП.
4. Психоедукаційна, тренінгова та корекційна робота з підлітками.
5. Робота з батьками дитини, що має проблеми у розвитку самоконтролю та саморегуляції.

Основні поняття теми: саморегуляція, самоконтроль, грубість, вибухи гніву, провокаційна поведінка, стійка неслухняність, несоціалізована поведінка, психоедукаційна, тренінгова, корекційна робота.

Практичні завдання

1. Розробити картотеку з 5 вправ/технік/ігор щодо розвитку саморегуляції та самоконтролю у дітей та підлітків за нозологіями. (тип порушень обрати самостійно). Дотримуватись структури щодо оформлення вправ: назва, мета, вікова категорія необхідні матеріали, час проведення, хід гри тощо.
2. Продемонструвати 2 вправи на практичному занятті.
3. Розробити рекомендації для батьків дитини, яка має труднощі у розвитку самоконтролю та саморегуляції.
4. Підготувати та продемонструвати методи та прийоми розвитку самоконтролю та саморегуляції у дітей з ООП, які доцільно використовувати на індивідуальних та групових заняттях.

Рекомендована література:

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.
2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. - 392 с.
4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с.
5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.
6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.
7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗПППО, 2016. – 120 с.
8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.
9. Формування саморегуляції у дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю: методичні рекомендації / Н.О. Макачук. – Київ: Фенікс, 2014. – 24 с

Додаткова:

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч.1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с
2. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. 48 с.
3. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.
4. Маленькі сходишки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).
5. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.

Види роботи	Максимально можлива кількість оцінок
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань)	1 оцінка
Виконання практичного завдання	1 оцінка

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 2

Підсумковий модульний контроль проводиться на останньому аудиторному навчальному занятті модуля. Підсумкова модульна контрольна робота складається з трьох видів завдань: 1. – тести; 2 – теоретичне питання; 3 – практичне завдання. Оцінюється у 100 бальній шкалі: 30 б. – тести (10 питань по 3 б. за вірну відповідь), 30 б. – теоретичне питання; 40 б. – практичне завдання.

Примітка: Тестові та теоретичні питання на контрольній роботі будуть лише ті, які були у планах практичних занять.

Приклади практичних завдань:

- *Наведіть приклади вправ з розвитку пам'яті для дітей із затримкою психічного розвитку.*

- *Розробити рекомендації для батьків дитини, яка має труднощі у розвитку самоконтролю та саморегуляції.*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Т.М. Майстренко

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- виконання завдань для самостійної роботи;
- підготовка рефератів;
- виконання індивідуальних завдань;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзамену.

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і вноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки.

- Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).
- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.
- Прочитайте ці розділи.
- Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
- Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.
- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.
- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.
- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.
- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Підготовка до заліку/екзамену має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з переліком питань до заліку.
- Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в робочій програмі або інструктивно-методичних матеріалах).
- Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.
- Визначте рівень знань з кожного питання.
- Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до лабораторних занять.
- Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» https://zu.edu.ua/offic/ocinjvannya_zvo.pdf.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним, модульним та підсумковим контролюми.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Оцінка	Вимоги до знань, умінь та навичок студентів. Досягнення програмних результатів навчання
Теоретичне питання (max – 50 балів)	
0-12 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необгрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
13-24 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
25-36 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обгрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
37-50 балів	Виклад матеріалу глибоко обгрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
Практичне завдання (max – 50 балів)	
0-30 балів	відповідь має певні неточності, але в цілому представлена інформація достатньо вичерпна практичне завдання виконане без теоретичного обгрунтування власні приклади студента відсутні або недостатньо обгрунтовані
31-40 бали	відповідь повна і структурована виконання практичного завдання теоретично обгрунтоване відповідь містить власні приклади студента відповідь має вступну, основну частину та висновки список літератури правильно оформлений

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за національною шкалою		Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
Екзамен	Залік		Оцінка	Пояснення
<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>	90-100	A	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
<i>Добре</i>		82-89	B	вище середнього рівня з кількома помилками
		74-81	C	в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок
		64-73	D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
<i>Задовільно</i>		60-63	E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
<i>Незадовільно</i>	<i>Незараховано</i>	35-59	FX	з можливістю повторного складання
		1-34	F	з обов'язковим повторним курсом

ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНУ

Оскільки формою підсумкового контролю освітньої компоненти є екзамен, то здобувачі вищої освіти в яких підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) за семестр становить 60 і більше балів, мають право не складати екзамен. У такому разі підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) = Екзаменаційній оцінці (ЕО) = Підсумковій оцінці (ПО).

$$ПОМ=ЕО=ПО$$

У випадку складання екзамену підсумкова оцінка (ПО) визначається як середнє арифметичне балів підсумкової оцінки з вивчених модулів (ПОМ) та екзаменаційної оцінки (ЕО).

$$ПО=(ПОМ+ЕО)/2$$

Підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) розраховується:

№ модулю	М _{%n} (відсоткове значення модулю освітньої компоненти)
Модуль 1	М _{%1} = 45
Модуль 2	М _{%2} = 55
Сума	100

Питання до екзамену

1. Психічне здоров'я дитини: показники психічного і особистісного розвитку;
2. Основні типи порушень психічного розвитку.
3. Цілі, завдання корекційно-розвивальної роботи.
4. Основні види та форми розвивально-корекційної роботи.
4. Нормативно-правове забезпечення щодо організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з дітьми з ооп.
5. Особливості планування та проведення корекційно-розвиткової роботи в закладах освіти, в т.ч. за умов інклюзивної форми навчання.
6. Основні форми роботи щодо проведення корекційно-розвивальних послуг з дітьми з інвалідністю. Проблема вибору методів.
4. Алгоритм здійснення комплексної психолого-педагогічної оцінки в ІРЦ. (Інтелектуальні труднощі Функціональні труднощі. Навчальні труднощі. Фізичні труднощі. Соціоадаптаційні труднощі).
5. Етапи корекційно-розвивальної роботи з дитиною: встановлення контакту, налагодження та підтримання довірливих стосунків, процесуальна діагностика, розвивально-корекційний вплив, завершення роботи.
6. Форми та правила спілкування з дітьми з інвалідністю (за нозологіями). Формування довіри у психологічній роботі з дітьми: вікові особливості.
7. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням мовлення.
8. Особливості корекційно-розвивальної роботи у навчанні дітей з порушенням слуху.
9. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням зору.
10. Специфіка корекційної роботи з дітьми із ЗПР.
11. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми з розумовою відсталістю.
12. Організація корекційної роботи з дітьми з синдромом Дауна.
13. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, що мають гіперактивність та дефіцит уваги.
14. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням функцій опорно-рухового апарату.
15. Організація корекційно-розвивальної роботи з дітьми з РАС.

16. Гра як засіб навчального, виховного, корекційно-розвивального впливу.
17. Ігри у корекційно-розвивальній роботі.
18. Процес гри: вимоги до поведінки фахівця.
19. Класифікація ігор.
20. Розвиваючі, дидактичні ігри: види, функції, сфери застосування, діагностичні можливості.
21. Використання гри у подоланні особистісних проблем: неврозів, сімейних проблем, нейтралізації психічної травми.
22. Специфіка застосування арт-терапевтичних методів у корекційно-розвивальній роботі з дітьми: колаж, робота з глиною; гнучкими матеріалами, пісочна терапія.
23. Застосування природних матеріалів для створення корекційно-розвиткових занять.
24. Терапевтичні метафори та казки, психологічний зміст, тематика, методичні основи та вимоги до застосування.
25. Методичні прийоми, індивідуальна та групова робота.
26. Використання казок у роботі з різними типами проблем.
27. Особливості застосування нейропсихологічних методів роботи (кінезіологія).
28. Вимоги до організації групової корекційно-розвивальної роботи з дітьми.
29. Використання групових методів у роботі з проблемами підготовки та адаптації до закладів освіти.
30. Форми роботи з групами дітей: ігрові методи, арттерапія у роботі з дітьми та підлітками.
31. Специфіка застосування арт-терапевтичних методів у груповій роботі з дітьми.
32. Застосування природних матеріалів для створення корекційно-розвиткових занять.
33. Методи та форми роботи з батьками, їх роль у корекційно-розвивальній роботі з дітьми: основні принципи, напрямки та форми взаємодії з батьками/законними представниками дітей з ООП.
34. Консультування батьків: зміст, принципи та напрямки роботи, міра участі батьків.
35. Симптоматичне консультування батьків: адаптація дитини до садочка, порушення поведінки, гіперактивність.
36. Роль батьків у корекційно-розвивальній роботі.
37. Саморегуляція і самоконтроль: вікова динаміка, функції.
38. Основні проблеми, що виникають у дитини через недостатність самоконтролю: грубість, вибухи гніву; провокаційна поведінка, стійка неслухняність; несоціалізована поведінка.
39. Методи та прийоми розвитку самоконтролю та саморегуляції у дітей з ООП.
40. Психоедукаційна, тренінгова та корекційна робота з підлітками.
41. Робота з батьками дитини, що має проблеми у розвитку самоконтролю та саморегуляції.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
Тестове	1 бал	Правильна відповідь на тестове завдання.
	0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.
<i>Максимальна кількість балів</i>	20 балів	
Теоретичне	0-9 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
	10-16 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
	17-23 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	24-30 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
<i>Максимальна кількість балів</i>	30 балів	
Практичне	50-46 балів	<ul style="list-style-type: none"> • відповідь повна і структурована • виконання практичного завдання теоретично обґрунтоване • відповідь містить власні приклади студента • відповідь має вступну, основну частину та висновки • список літератури правильно оформлений • вказано практичне значення та проаналізовано
	45-38 бали	<ul style="list-style-type: none"> • відповідь повна і структурована • виконання практичного завдання теоретично обґрунтоване • відповідь містить власні приклади студента • відповідь має вступну, основну частину та висновки • список літератури правильно оформлений
	30-37 балів	<ul style="list-style-type: none"> • відповідь має певні неточності, але в цілому представлена інформація достатньо вичерпна • практичне завдання виконане без теоретичного обґрунтування • власні приклади студента відсутні або недостатньо обґрунтовані
<i>Максимальна кількість балів</i>	50 балів	
Всього	100 балів	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна:

1. Барбера, М. Л. Дитячий аутизм та вербально-поведінковий підхід. Навчання дітей з аутизмом та пов'язаними розладами = The Verbal Behavior Approach/ Мері Лінч Барбера за участю Трейсі Расмуссен. - Київ: Сварог, 2023. - 268 с.
2. Дегтяренко, Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: Унів. кн., 2023. - 302 с.
3. Колишкін, О. В. Вступ до спеціальності "Корекційна освіта": навч. посіб./ О. В. Колишкін; [рец. С. П. Миронова та ін.]. - Суми: Унів. кн., 2023. – 392 с.
4. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Литвиненко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми: ПП Кубраков С. Г., 2023. - 144 с
5. Костенко, Т. М. Орієнтування в просторі незрячих дітей та дітей з порушеннями зору: метод. рек./ Т. М. Костенко, В. І. Гошовський. - Харків : Ранок, 2022. - 112 с.
6. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посібник/ за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. ISBN 978-617-7683-39-0.
7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/ Укладач О. В. Гаяш. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. – 120 с.
8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]/ А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.
9. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі./ уклад. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., та ін. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.
10. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. — 312 с.
11. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник/ С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.
12. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчальний посібник./ С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева, за заг. ред. С.П. Миронової — Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Опенка, 2010. — 264 с.
13. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. - К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. - 364 с.
14. Тихонова, К. Труднощі навчання : дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія : практ. рек. для дітей, батьків і педагогів / Ксенія Тихонова. - Харків : Ранок, 2021. - 152 с.
15. Шевченко Ю. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у дітей з ментальними порушеннями. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2021. Вип. 16. С. 376-393.

Додаткова:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник]/ Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.
3. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-III.
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 р. № 463-IX.
5. Лющенко І., Хоменко Н. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з соціоадаптаційними труднощами в умовах воєнного стану. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика*: збірник матеріалів XII-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції, 11-12 жовтня 2023 р./ гол. ред. Перепелюк Т.Д. Умань. 181 С. 31-34.
6. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.: НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.
7. Мамайчук І., Смирнова М. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога. – К: Редакція загально педагогічних видань, 2012. – 120 с.
8. Маленькі сходинки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку/ [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупасєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).
9. Поліщук, В. М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл./ В. М. Поліщук ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. - 4-те вид., стер. - Суми : Унів. кн., 2023. - 352 с.
10. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в закладі загальної середньої та дошкільної освіти».
11. Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.05.2018 №447 «Про затвердження Примірного переліку оснащення кабінетів інклюзивно-ресурсних центрів».
12. Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.04.2018 № 414 «Про затвердження Типового переліку спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах закладів загальної середньої освіти».
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 88 «Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2018 році».
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №221 «Про затвердження положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр».

Інтернет ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка: режим доступу: <http://library.zu.edu.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/554>